

EDINOST

Glasilo slovenskega političnega društva za Primorsko.

* V edincih je mese.

„EDINOST“ izhaja 2 krat na teden vsako sredo in soboto o poludne. Cena za vse leto je 6 gld., za pol leta 3 gld., za četrt leta 1 gld. 50 kr. — Posamezne številke se dobivajo pri opravištvu in v trafikah v Trstu po 15 kr., v Gorici in v Ajdovščini po 20 kr. — Naročnine, reklamacije in inserate prejema Opravištvo „vía Zonta 5.“

Vel dopisi se pošiljajo Uredništvu „vía Terrasta“ „Nuova Tipografia“; vank mora biti frankiran. Rokopisi brez posebne vrednosti se ne vračajo. — Inserati (razne vrste naznaila in poslanice) se zaračunajo po pogodbi — prav cenó; pri kratkih oglasih z drobnimi črkami se plačuje za vsako besedo 2 kr.

Vabilo na naročbo.

Slavno p. n. občinstvo uljudno vabimo na novo naročbo za zadnje četrtletje, stare gospode naročnike pa, katerim poteče koncem meseca naročnina, in one, ki so še kaj dolžni za prejšnje dobo, pa prosimo, da nam precej pošljejo denar, da pošiljanje ne preneha.

„EDINOST“

velja za vse leto . . . 6 gld. — kr.
za pol leta . . . 3 » — »
» četrt leta . . . 1 » 50 »

Upravništvo „Edinosti“.

Kaj tare Primorske Slovane?

II.

Kakor birokracija, prav tako je nekda kriva tudi celó diplomacija, tako saj pravijo, da so tukaj take razmere. V diplomatičnih krogih avstrijskih da nekda vedno žive neke italijanske tradicije, katerih tudi drugi visoki krogi ne morejo pozabiti. Avstrija da noče biti popolnoma brez italijanskega elementa in njeni diplomati se torej v nekaterih slučajih nekda celó naslanjajo na takozvane »ital. provincije«. Sliši se nadalje, da želi naša diplomacija prijateljstva z Italijo, ker jej to pride v priklad gledé njene politike na Jutrovem in sploh njenega položja v Evropi.

Vidimo, da je Bismark napravil največje prijateljstvo mej oficijelno Italijo in Avstrijo in kolikor se tega prijateljstva tiče, ne bi bilo dosti govoriti zoper njega, da je le zanesljivo. V zadnjem času je tudi Srbija, Ru-

munija, Španija pristopila v neko prijateljsko zvezo z Avstrijo in Nemčijo. Ali pa je ta zveza dobra in trdna za vse politične vetrove? Mi zanikamo to. V Španiji, Srbiji in najbrže tudi Rumuniji delajo ministri in kralji politiko po Bismarkovem receptu; dotični narode in njih najuplívnejši vodje pa so tej politiki naravnost nasprotni, in kar je mogoče v Avstriji in Nemčiji, to ni mogoče v Španiji, Rumuniji, v Srbiji; tam narod odločuje tudi gledé zunanjih zadev in tam so mero-dajni nekateri uplivi drugih držav, ki morejo čez noč vse vladne načrte podreti. Blizo tako se je zgodilo uže v Srbiji, kder so pri zadnjih volitvah dobili večino radikalci, nasprotniki sedanje srbske vlade, in tako se utegne zgoditi tudi na Španskem, kder, kakor Ruska v Srbiji, ima svoje roke vmes francoska republika. Avstrija se torej v slučaju opreznosti ne bi mogla zanašati na pomoč teh manjših držav. Ali še najmanj bi se po našem mnenju mogla zanašati na zvezo z Italijo, v katerej tudi dosti določuje narod in tisti narod, v katerem so vkorenine največje antipatije proti Avstriji, in katere antipatije se vsak dan javno kažejo, posebno pa na Beneškem (opozorujemo le na zadnje videmske demonstracije). Tudi je treba pomisliti, da je italijanska monarhija sezidana na podlagi demokratičnega načela in da torej tam narod in njega poslanci mnogo odločujejo v zunanjej politiki, in ni niti misliti, da bo sedanja parlamentna večina vedno držala vajeti v rokéh; a tudi sedanja večina in po njej podpirano ministerstvo se bo držalo italijanske tradicionalne po-

litike: »chi darà più, con quello terró.« Dvor sam pa v Italiji le redko kedaj odločuje o politiki, ker Italija ni konservativna monarhija, kakor so to Avstrija, Nemčija, Rusija, ampak prav ljudska, demokratična in tudi manj varna. Da bi dinastija v Italiji najmanj dotaknola se ljudskih pravic, precej bi bili na površju republikanci. Mi umejemo prav dobro položaj kraljev srbskega, rumunskega, španskega; ti čutijo, da njih kraljestva ne slone na trdnih podlagah. Zatorej pa iščejo zavetja v konservativnej politiki Bismarka, kar govori za našo poprejšnjo trditve, da zveza srednjeevropskih držav ima za cilj le konservativno mirovno stanje Evrope.

Bismarka moremo v tem obziru primerjati kramarčku, ki dokler je še majhen in nema novca, upije po svo-bodnej konkurenci, ko pa postane milijonar, potem dela na to, da se zatré vsaka konkurenca. Avstrija pa je vse to prebila; ona je videla Bismarka radikalca, denes ga vidi skrajnega konservativca. Naši državniki gotovo tudi umejo uzrok Bismarkovega miroljuba, in ne more se jim ničesa očitati, dokler Bismarka podpirajo v njegovih mirovnih ciljih, — kajti tudi Avstrija potrebuje miru. A takozvana srednjeevropska zveza je neka lepa ladija, katera v dobrem morju prav dobro plava; toda kako bode rezala valove v nevihti, tega še ni dokazala. Prav zato pa skoraj ni verjetno, da bi se bila Avstrija zvezala s kako državo za vsak slučaj, in ako bi se bila, dvomimo na dobrem uspehu take zveze; osobito pa bi bila taka zveza z italijanskim kraljestvom jako problema-

tična iz uže omenjenih razlogov. A da bi tudi zveza obstala, ni zarad tega treba državi imeti toliko obzira, kakor se o tem vedno sliši, in prevelika obzirnost bi celó škodovala avtoriteti naše države nasproti italijanskej. Naša diplomacija pa je bila vedno strašno popustljiva nasproti italijanskej, in ako se le spominjamo trgovinske pogodbe z Italijo, katero je skoval in pospešil znani naš domorodec gospod Švegelj še pod ustavovernim ministerstvom, prepričamo se do dobrega, da se je Italijanom posebno gledé ribarstva, uvažanje sadja itd. preveč dovolilo na škodo avstrijskih podanikov. Znano je tudi, da živi v Trstu skoraj vedno do 16.000 italijanskih podanikov; tem se tukaj prav dobro godi; pri vsem tem pa oni delajo na vso moč tukaj politiko in sicer Avstriji nasprotno. Ti tujci so prav za prav jedro in središče ali kvas, kateri prouzročuje vrenje mej drugim domačim ital. elementom. Organ teh tujcev in pa naših neodrešenih je »L' Indipendente«, katerega urednik je tožen zaradi nič manj nego 10 člankov, ki so zakrivali ali: veleizdajo, sčuvanje k sovražstvu do cesarja in zoper državno ustavo, upravo in še več kriminalnih zločinov, kakor smo poročali v zadnjem listu. Temu listu se je do sedaj prizanašalo, on je mogel vse te čine mej nami mirno izvrševati, kajti ako je bil tudi konfisciran, dobivali so ga vedno skoraj vsi tržaški in tudi mnogi zunanji naročniki, — ljudstvo je koprnelo iz radovednosti posebno po zaseženih številkah tega lista. Izdajalski namen je bil skoraj vedno manj ali več dosežen. Naš ma-

Podlistek.

Kontovelj-Mokolán-Prosek.

(Zgodovinska črtica spisal M. Sila.)
(Konec.)

Nekdaj je slovel Prosek po imenitnej grofovskej rodbini Kobenceljev (Kobenzl de Proseck). Pravičica je na Krasu, da je oče Kobencelj iz Ovdjega gradu na Dunaj cesarju kraški sir nosil, ker je bil tam njegov sin v službi, in je iz kmečkega sinu postal imeniten gospod. (Dr. A. Mahnič v »Kresu« I. 409.) Znameniti pisatelj gorliške zgodovine baron Czörnig (odas Land Görz u. Gradisca p. 767—770.) pa pravi, da je Kobencelj došel s Koroškega. Nu, v »Koledarčku« družbe sv. Mohorja nahaja se na Koroškem priimek: Kobenc, Kobencič, na Krasu pa (v Šenpolaju, Mavbinjah in drugod) je še pravega priimka: Kobencelj (pisano v starih pismih: Cobenzil, Cobenzel, Cobenzl). Na Proseku sicer ni več tega priimka, pa gotovo je imel prof Kobencelj tu svoj grad in svoje posestvo, da se je nazval plem. Proseški (de Proseck).

Krištof Kobencelj Proseški je l. 1508 branil grad Stanjelski proti Benečanom, in ker je poročil Ano pl. Lueg blagovnico, priženil je z njo grad Predjamo. Krištofova sinova Urh in Ivan sta postala l. 1564 barona Proseška. Posebno se je popel Ivan do velike česti. L. 1562 je bil nadvojvoda tajnik, potem kancelar, cesarski komisar pri uredovanju deželnih mej gorških l. 1570, od 1571—73 cesarski poslanec v Rimu, od 1576—81 carski poslanec v Moskvi na Ru-

skem, kder mu je znanje slovenskega jezika gotovo na hvalo prišlo. Domov vrnovši se, postane cesarski minister, tajni svetovalec, kapitan v Gradiški l. 1590 in l. 1592 deželni glavar v Ljubljani.

Ivan Filip Kobencelj Urhov sin zadobil l. 1675 grofovsko čast. Najvišje cesarske službe je imel sin Filipov Ivan Gašpar, Ivan Ludovik Filip K. je kakor njegov prastar bil poslanec avstrijski na ruskem carskem dvoru v Petroburgu od l. 1779 do 1794 torej polnih 16 let. Za časa francoskih vojn je bil kot minister cesarski voditelj in duša avstrijske diplomacije. Poslednji te rodovine je Ivan Filip Kobenzl, poseben prijatelj cesarja Josipa II., vitez zlatega runa, konferenc minister, predsednik dunajske cesarske akademije znanosti in umetnosti. Z njim je l. 1810 zamrla plemenita rodbina grofov Kobenceljev. Kraški Kobencelji pa še »kobecajo« po

*) O Kobenceljih pripovedujejo stari Prosečani to-le dogodbo: Stari ded kmetov grofov in knezov je bil kmet na Proseku. Neki dan mu je prišlo v glavo, da hoče cesarja videti. — Odpotuje torej na Dunaj peš in vzame s seboj najlepši hleb sira. — Ko pride na Dunaj, pozve, kde je cesarjev grad. — A ko je pod gradom, zbranijo mu straže vhod. — Kmet se ni dal odgnati, in ker je bila cesarjeva pisarna prav nad onimi vrati, kder se je kmet prepiral, in je cesar slučajno pogledal skozi okno, ter videl prikazen močnega kmečkega kmeta, pošlje nekoga svojih adjutantov prašat straže, kaj ima s kmetom. Adjutant prinese odgovor, da kmet hoče po vsej sili govoriti s cesarjem, pa da mora biti prisoten. Cesar zaukaže, naj pripeljejo kmeta pred njega. Ko pride stari Kobencelj pred cesarja, praša ga ta, kaj želi, a začudil se, ko mu

krupnem kraškem kamenju, ako po letu ne »grajus« rajša bos, da si na poplatih kaj prištedijo. V cerkvenih »urbarjih« (zapisnikih) pa ne nahajam zapisanega grofa Kobencelja v Proseku. Tudi nisem iztaknol nekih priimkov proseških, kakor so napisani v nekeji beleški tržaške mestne gosposke v l. 1421: »da je manji zbor posvetoval se, kako bi se zaprečilo pretenje Prosečanov, vzlasti Pavla Malus (?). Stremec-a, in Vodopivca, ki so grozili, da zažgejo vas sv. Jerumna (villam s. Hieronymi) t. j. Kontovelja. (A. Marich: Effemeridi di Trieste). Težko, da so to bili domačini Prosečani, ampak kakli pastirji (ovčarji), ki so z mnogobrojnimi čedami ovac prihajali prezimovat v Breg. Kontovelci jih menda niso hoteli sprejeti, zato ono pretenje. Osem let prej (1413) pa je večji odbor tržaški (magistor consilio) sklenol kupiti nekaj zemljišča okoli cerkve sv. Jeronima poleg Mohulanskega gradu, da se tam nasele stalno uže tu bivajoči Slovinci ali taki, ki namerjavajo v Tržaščini se nastaniti. (gli Slavi già venuti, o

kmet odgovori, da nema nobene druge želje, nego cesarja videti in mu podariti lastni pridelek, hleb kraškega sira. — Cesarju se je ta čin dopadel, ukazal je sir odnesti, kmeta pogostiti in drago obdariti. — Predno pa je kmet odšel, poklical ga je cesar še enkrat pred se, in ga prašal, ako ima kaj otrok. Kobencelj mu odgovori, da ima dva krepka, še mlada sina. Cesar kmetu zaukaže, naj pošlje oba sina na Dunaj, da ju bo on dal šolati; od teh obeh sinov, ki sta pokazala posebne talente, postal je eden imeniten vojak, general, drugi pa državnik, in ta dva sta bila pradedi poznejših grofov. Tako ljudska govorica.

che intendono recarsi sul territorio triestino Cod. dipl. istr.) Iz te notice je sklepal g. Cavalli, »da so neki Slovinci prišli v Kontovelj še le l. 1413«. Ne le v Kontovelju, temuč v mesto Trst in sploh v vso deželo jih je prišlo mnogo prej uže, kakor kažejo vsa krajevna imena, in mnogo jih je prišlo pozneje, kajti koliko se je ljudstva pomnožilo v 500 letih! V Trstu jih je bilo katic 5000 duš, a zdaj brez okolice, jih je 133.000 duš. V Proseku je bilo l. 1545 samo 13 gospodarjev, (torej k večemu kakih 100 duš) a l. 1880 se jih je štelo 1179 duš.

Čudno je, da so Prosečani do l. 1830 spadali v duhovskih zadevah pod gorisko nadškofijo, in pred pa pod Devlin in oglejski patriarhat, in ne kakor bližnji Kontovelj pod Trst. Lepa in prostorna cerkev je posvečena sv. Martinu, posebnemu zavetniku vinogradarjev, kakor so Prosečani od starih časov. Kedaj je bila prvotna cerkev zidana, ni moč iz domačih virov doznati, tudi ne iz »zgoniških« zapisnikov, niti iz devinskih, ker je župniški arhiv (pismoshramba) v prejšnjem stoletju zgorel. Morebiti bi se kaj natančnega našlo v videmskem (Udine) nadškofjskem arhivu, kder hranijo 150 vezkov protokolov oglejskih patrijarhov in so za naše kraje zlasti važni 17 vezki duhovnijskih služb. (Collazioni dei benefici).

Do sedaj nemamo še slovenskega arhivarja, ki bi se za našo stvar potezal, in za domačo našo zgodovino zanimivejšje črtice priobčeval. Iz Zgonika je hodil duhovnik (takrat kapelan) v Prosek mašavat, krščeavat, poročavat, mrličke pokopavat od početka (?) do l. 1754, ko so Prosečani dobili svojega lastnega dušnega pa-

gistrat, to je javna tajnost, imel je v »L' Indipendente« svoje verno glasilo; uredniki tega lista občeje, kakor se sliši, vedno intimno z mnogimi prvimi možmi od magistrata. Mero-dajni krogi so za vse to gotovo prav dobro vedeli, pa pri vsem tem se jim ni potrebno zdelo, da v kalu zatró tako protiaavstirsko ponašanje. Da smo mi Slovenci tako delali, kaj bi bili vse z nami počeli — kako bi nas bili križali! Kakor razvidno iz zatožbe, so se zločinstva v »Indipendenti« uže davno godila, postopati pa se je začelo še le zdaj. Mi nočemo segati v področje sodnijam; one storé, kar postava nanaša; toda tukaj je treba prašati drugo gosposko, zakaj toliko prizanašanja na eno stran, na drugo pa zatiranje celó lojalnega gi-banja? Ako res veljajo v tem pogledu tudi obziri na zunanjo politiko, potem moramo le obžalovati, da je temu tako; a močna država nad svojim lastnim interesom ne pozna nobenih obzirov, osobito pa tam, kder križajo njena pota taka načela, kakor je tuja narodnost.

Politični pregled.

Notranje dežele.

Cesar je vsled službene petdeset-letnice *felmaršal-lajtenantu baronu Kuhn* z lastnoročnim pismom prav gorko čestital.

Zdaj biva na *Dunaji rumunski mi-nisterski načelnik Bratiano*, katerega je tudi Bismark tja poslal, da pristopi Rumunija nemško-avstrijske zvezi. Občeval je mnogo z grofom Kalnokym in 26. t. m. ga je sprejel cesar, znamenje, da je dobro opravil.

Imenitna *dunajska orientalska akademija* se je preustrojila in minister *Teschernberg* prevzame vrhovno vodstvo tega zavoda.

Moravski veliki posestniki so 27. t. m. izvolili v državni zbor dva po-slance; izvoljena sta bila kandidata konservativne stranke grof Lützov in baron Bodenfeld.

V *Brnu* se je 25. t. m. odprl deželni zbor.

Grofica Chambord je v Gradcu nevarno zbolela.

Zadnji ponedeljek se je iz Črno-gore vrnilo zopet 11 *krivošijanskih rodbin* ter so prignali z sabo 200 glav živine. Mej temi beguni so bili tudi štirje stavi podvrženi, ki so se takoj oglasili ter bili v vojaške potrjeni. Vedno več rodbin se vrača.

stirja (kapelana). Najstareše matične knjige v Zgoniku se začnejo l. 1632, in istega leta je tudi »urbar« (zapisnik) cerkve sv. Martina v Proseku, po katerem je razvidno, da je bil takrat župnik devinski Jakob Marout, kapelan zgoniški Andrej Kolavčič (piše se: Culauzig) starešini pa Matija Lukša (Luxsa) in »Gargur« Versa Cerkev pa jim je bila preamajna, zato so si sezidali Prosečani l. 1637 novo sedajno cerkev, katero je v 9. dan junija 1641 posvetil škof pičanski (Pedena) Anton Marrenzi (poznejši tržaški škof in grof, kate-rega slika se hrani v župniški hiši prose-kej). Spomin te slovesnosti je napisan nad glavnim vhodom v cerkev pod zvo-nikom; slika kaže sv. Martina kot vojaka, ki na belcu konju jaže in podaja kos plašča ubožu. L. 1764 je goriški nadškof Karol Miba grof Attems dva ponovljena stranska altarja posvetil. Od istega nadškofa je ustanovno pismo proseške kapelanije od 22. dne aprila 1754. Ti le duhovniki so od tistega časa službovali v Proseku: 1745 Valentin Marušič; — 1799 Vinko Marušič; — 1809 Ivan Nep. Renar; — 1817 Josip Kante; — 1818 Ivan Nep. Germek; — 1831 Franjo Rozman (I.); — 1832 Matija Demšar; — 1839 Fran. Rozman (II.) kapelan; 1850 se ustanovi župnija in je bil najprej opravitelj (administrator) isti Fr. Rozman (pisal se je po nemški Rossmann), in l. 1852 je postal stalni župnik, ter je zvesto oprav-ljal svojo službo do l. 1877. Umril je me-seca junija 1877 na Proseku. Za njim je bil do novembra 1877 župnijski opravitelj Josip Mikuš — in sedaj od 1878 počenši župnikuje v Proseku okoličanski tržaški domačin č. g. Ivan Marija (Miše) Marto-

Hrvatski državni poslanec Krestić je ministerskemu načelniku Tiszi na-znanil, da se ne bo udeleževal sej državnega zbora, dokler se ustavne razmere na Hrvatskem zopet ne uvedo, in čuje se, da tudi drugi hrvatski državni poslanci hočejo enako po-stopati.

Ogrski državni zbor se je 27. t. m. odprl. Pomenljivo je to, da Hrvat-skih državnih poslancev ni bilo v zbor. Madjari uže čutijo, da jim preoblastno i nezakonito postopanje proti Hrvatom ne obeča nič dobrega. To se je po-sebno pokazalo 27. t. m. v konferenci liberalne stranke državnega zbora, v katerej konferenci je načelnik pou-darjal ozbiljnost sedanjih razmer, ka-tera zahteva, da vlada pri vsem delo-vanju popolna sloga in da ima vsa zbornica v ministra Tiszo trdno za-upanje. Poslanci so mu z »eljen-klici« na Tiszo odgovorili in ta se jim je zahvalil za ta dokaz zaupanja ter naj-prej govoril o hrvatskem, potem pa o antisemitskem prašanji v onem smislu, kakor v Velikem Varadinu, o čemer smo uže poročili. — Hrvatski po-slanci so se konference vdeležili, po-prej pa so imeli posvetovanje vpricho ministra Bedekovića, pa niso še nič gotovega sklenoli, kako bodo postopali. Obravnave se te dni prično vpricho ministerskega načelnika Tisze.

Vnanje dežele.

Srbski kralj je 27. t. m. odpotoval iz Nemčije na Dunaj.

Srbska skupščina je 27. t. m. izvolila za načelnika radikalca Nikola-jevića za načelnika. Ta pa je odbral šest radikalcev in tri liberalce v po-verjeniški odbor.

Črnogorsko-turška komisija, ki ima določiti mejo, dela zopet uže ne-koliko dni. Sešla se je v Tusi Planini pri Podgorici. Dela se prično ob ska-darskem jezeru.

Ruska generala Sobelev in Kau-bars sta 27. t. m. iz Sofije na Rusko odpotovala. Bolgarski veljaki so jima napravili banket, pri katerem je bol-garski metropolit nazdravil ruskemu cesarju in vsi govorniki so naglašali udanost Bolgarov do Rusije. »Journal de St. Petersburg« o tem piše: Vsak politikar in vsaka stranka na Bolgar-skem se prizadeva za prijateljstvo Ru-sije. Vpricho tacega prizadevanja je Rusija dolžna odbiti vsako porazu-menje s zadnjimi dogodbi, katere so graje vredne. Sedanje ravnanje v Sofiji je nevarno, vendar je mogoče,

lanc. L. 1830, ko so se škofjske meje mej škofijami goriško, ljubljansko in tržaško poravnale, prišel je Prosek pod Trst tudi v duhovskih zadevah, kakor je v političnih, razen vasi Briščeki in nekaj (6) hiš proseških, uže davno prej bil.

Skoz Prosek drži glavna trgovska cesta iz Trsta v Gorico in na Tirolsko, zato je tudi vedno živahno. Za hrano skrbé lepe gostilnice, (z italijanskim na-pisom, a tudi druge prodajalnice z slo-venskimi napisi; za promet c. k. pošta in četrt ure od Proseka oddaljena železnična postaja; za vzgojo mladine izvrstna, uže kadih 30 let obstoječa skupna šola, kamor hodijo učenci in učenke iz Proseka in iz Kontovelja. Prej so imeli vsak svojo šolo. Šolsko poslopje z šolskim vrtom, spredaj je ena najlepših in največjih hiš na Pro-seku. Pripravilnica (preparandija) za učiteljsko izobraževališče se je bila ustano-vila v Proseku l. 1873, pa je menda za-radi premalega števila učeležencev l. 1878 prenehala. Nastopila pa je l. 1879. druga c. k. pripravilnica za srednje šole, koje važnost je očitna, posebno zdaj, ko se je ustanovilo v Trstu škofjsko malo se-menišče za učenke, ki želé nadaljevati svoje študije na c. k. nemški gimnaziji v Trstu. V Proseku je edin tak zavod, kamor naj okoličani marljivo pošiljajo ukažne mladeniče, da prepoše temo ne-vednosti, bolj nego proseški otroci na svečnico: Stara navada in običaj je, da na svečnico (2. dan februarja) gredo otroci z isti dan blagoslovenimi svečami v pe-čino pri novem pokopališču, ter izganjajo »medveda iz brloga«, t. j. mráz in zima

da je pojava pri banketu prvo zna-menje, da bolgarska vlada vidi te-žavno stanje. Želeti je, da knez in njegova vlada najdeti potrebno moč, zmernost in slogo, da odpravita se-danje težave.

Papež je 26. t. m. sprejel 4000 *italijanskih duhovnikov*. Po prečita-nem pismu udanosti je papež odgo-voril ter hvalil stanovitnost in zve-stoblo duhovnikov ter rekel, da se du-hovniki kažejo odkritosrčni prijatelji Italije, če ostanejo udani papežu in zahtevajo obstoj svojih pravic na-sproti svetovnej oblasti, ne pa lažnji-vega poročstva za svojo neodvisnost in svobodo.

V raznih *zakotjih Pirenej* se zbi-rajo zopet trope, katere proganja špan-ska žandarmerija.

Španski kralj je danes ob dveh popoldne dospel v Pariz; sprejel ga je načelnik republike z ministri na kolodvoru; dve eskadroni vojakov ste ga spremljale. Jutri pa pojde kralj na lov in v ponedeljek bo pri topni-čarskih vajah pri Vincennes, vtorek pa odpotuje na Špansko.

Angleška vlada je zopet stopila v dogovor z družbo sueškega prekopa. *Lesseps* je izrekel, da je priprav-ljen, angleškim brodarjem pogoje še zlajšati.

Turška vlada obrača pazljivo svoje oči na Bolgarsko; poslala je velesilam okrožnico, v katerej naznanja, da se posluži svojih suverenetskih pravic in zasede Bolgarijo, ako bi tam vstali nemiri.

V *Carigradu* je bil ponoči od 25. na 26. zopet velik požar. Pogo-relo je okoli 300 hiš v predmestji Bospore, kder stanujejo voščidel Ev-ropci, največ Angležev. Škoda se ra-čuni na 6 milijonov frankov. Grška in armenska cerkev ste ostale nepo-škodovani, njima pritična poslopja pa so pogorela.

Deželni zbori.

Deželni zbor goriški. V 9. seji, katera je bila 21. t. m., zjutraj ob 10. uri, naro-čilo se je najprej deželnemu odboru, da izdela načrt stavbene postave za občine, ter da ga predloži v prihodnji sešaji. Vladin zastopnik je odgovoril na g. Ko-vačičevo interpelacijo. Dr. Rojic je ute-meljeval svoj predlog glede bolnišničnega vprašanja. Locatellijev predlog o znižanji plač deželnih odbornikov od 1200 na 600 gld. se zavrne. Mej skladovne ceste so bile vsprejete one iz Cerknega, iz Pod-brda in iz Stori na Kranjsko, ter ona iz Šmartna do Prevalij v Brilih. Odloči se 100 gld. kot štipendij za povzdigo izdelo-vanja čipk.

naj se umakneta prijetnej, toplej, vse oživljujočej spomladi.

Kakor so se proseški možaki, kateri slove kot »ponosni«, kedaj shajali v po-svetovanje pod slovensko lipo, — l. 1765 je vsadil župan *Tomaž Dolenc* *) lipo pred cerkvijo pri soseskinej hiši, — tako naj se sedaj zložno zbirajo pod slovensko za-stavo. Lipe ni več, a zastava naj ostane, in živi čut trdne vere, zvestobe do ce-sarja, srčne ljubavi do domovine. Vrli proseški pevci pa naj vedno za to skrbé, da kakor peneči Prosekar žilice vzbuja, tudi oni mnogokrat one vzvišene čute z navdušenimi domoljubnimi pesmami pro-bujajo.

*) Ta mož je bil jako energičen in se je večkrat prepiral z mestnim magistratom; bil je pa tudi c. k. poštar, kar je bil uže tudi njega oče in stari oče v tržaškem Križu. Ko se je cesar Jožef II. leta 1786. peljal skoz Prosek na Italijansko, poslal je tržaški magi-strat konje na Prosek, da ga bodo peljali dalje; a poštar Dolenc se je temu ustavljal in ni pustil napreči mestnim kočijazem. Cesar sliši prepir in pokliče poštarja pred se, ter ga praša po uzroku prepira, a on mu odgo-vori: Vaše Veličanstvo! Tukaj sam jaz c. k. poštar, Vaš udani služabnik, in le jaz imam pravico, voziti Vaše Veličanstvo. — To veliko čast pa mi hoče vzeti tržaški magistrat. — Cesar se na to nasmešlja in zaukaže, da ga ima Dolenc peljati. — Ker je cesar videl, da je pameten in srčen mož, ukazal je, da mora potovati v njegovem spremstvu do Benetk in izpraševal ga je sploh o razmerah na Krasu. — Potomci t-ga Dolenca so bili in so še zdaj poštarji na Notranjskem in v Trstu, in pravnik *Tomaž Dolenc* je tudi še danes poštar v Trstu.

Istega dne ob 4. uri popoldne je bila 10. in zadnja seja. V tej seji je bila neko-liko pretrgana ona mirnost, po kateri se odlikuje zasedovanje goriškega deželnega zbora uže več let. Na dnevnem redu je bilo poročilo petičijskega odseka o vseh nerešenih peticijah, poročilo postavnega odseka in deželni proračun za l. 1884.

Vsi predlogi so bili jednoglasno vs-prejeti, isto tako tudi proračun za l. 1884. Toda opomniti je, da se je pokazala za kulisami velika razlika menenj mej Itali-jani in Slovenci. Pri točki »leželne ceste« zahtevali so Italijani za svoje potrebe okoli 5000 gld., Slovenci 11.000 gld.; a Lah niso hoteli dovoliti več, nego 5000 in toliko gld., češ, da oni plačujejo pri-meroma več davkov, nego Slovenci, kar pa ni res.

Dr. Tonkli je na podlagi neovrgljivih dat dokazal neopravičenost postopanja italijanskih poslancev, katerim pripada vsa odgovornost za nastanke, ki se iz tacega postopanja lahko izcimijo, ter je pojasnil njih namene. Povišanje užitnine za 20%, to je, niti celega pol solda na liter vina in piva, ali kilogram mesa, odstranilo bi deficit in pokrilo vse one troške, kateri so se začetkom preliminarili. Slovenci pa nečejo in ne morejo vsprejeti novega pro-jekta, da bi se dežela zadolžila za 200.000 gld., za katere bi morala v 30 letih okoli 420.000 gld. plačati.

Po daljšej razpravi je bila vsprejeta ta točka proračuna, v kateri figurira 150 gld. 11 za ceste na vsem Goriškem!

Pri točki »deželni kmetijski šoli« spo-tikal se je dr. Maurovich toliko ob troš-kih, kakor tudi ob dualističnej uravnavi teh zavodov. Glede stroškov opomni po-ročevalec dr. Tonkli, da kapital, izdan za ta zavoda, donaja počasno ali gotovo ve-like obrenti. Da je šola v dva oddelka razcepljena, to je naravno, ker slovenski dijaki se ne morejo na podlagi italijan-sčine, italijanski pa ne na podlagi sloven-sčine poučevati. Dokler je bila šola pod jednim vodstvom, požrla je deželi nad 200.000 gld. brez najmanjšega dobička, denar se je takrat le zametaval. Naši kmetje so takrat mimogrede o kmetijski šoli govorili: »Tukaj se lahko učimo, kako se posevato ne sme obdelovati, ako ho-čemo kaj od njega dobiti«. Tudi ta točka in vsi drugi proračuni so bili potem z veliko večino glasov vsprejeti.

Deželni glavar je zaključil potem se-sijo v italijanskem jeziku, ter pozval po-slance, naj zakličejo cesarju trikratni »ži-vijo!«

Mej Slovenci in Italijani v goriškem zboru se je letos začela neka napetost, ka-tere uzrok tiči skoraj gotovo v osobnostih. — Mnogim gospodom ni prav, da je bil imenovan letos deželnim glavarjem grof Coronini. — Zatorej pa se je osnovala od strani Pajerjevih prijateljev neka spletk, katera je merila na to, da se Italijani spró se Slovenci zaradi doneskov za ceste; ko bi bili Slovenci tirjali onih 11.000, ka-tere potrebujejo v ta namen, in ko bi bil glavar Coronini odločil za Slovence (ker poslancev je 10 in 10), potem bi bili Ita-lijani skoraj gotovo popustili zbor in ne bi se bil mogel letos več odobriti prora-čun za leto 1884. In priti bi bilo moralo do tega, da vlada razpusti goriški deželni zbor in takoj razpiše nove volitve. Spletk je bila fina in je verjetna le onemu, ke-dor pozna goriške razmere in kedor ve, da tam le nekatere osebe za kulisami de-lajo vo politiko, pa prav »mazano poli-tiko. No, Slovenci so bili zadosti previdni, da niso šli Lahom na limanice, in vsled tega je goriški deželni zbor dovolil za ceste za vse leto 1884 le 150 gld. 11. Vsa spletk je nekoliko bila obrnena proti glavarju, največ pa proti ministerstvu, morda so za-njo znali tudi v Trstu, v rumenaj hiši? — Težko, da ne.

Kranjski deželni zbor. 5. seja dne 25. septembra. Galerije so polne občinstva, 34 poslancev je navzočih. Deželni glavar grof Thurn odpre sejo.

»Glasbena Matica« prosi stanovanja v redutnem poslopji, da tam nadaljuje svoj brezplačni, prekristni pouk; voja g. R. Dolenc in adjunkt g. Lenarčič prosita remuneracije za poučevanje pri učiteljskem kursu na Slapske deželne šoli; zveza ko-vaških mojstrov v Kropi, zadruga z ome-jenim poročtvom, prosi 5000 gld. posojila za ustanovljenje in napredek zadruga; več občin prosi za preuredbo §§ 73. in 75 ob-činskega reda; druge občine za premembo § 3. l. b) deželnega volilnega reda, da bi smele voliti v skupini mest in trgov; ob-čini Preloka in Vinica ulagata upor proti volitvi deželnega poslance; služniki de-želnih uradov prosijo za stanovanja v de-želnih hišah ali pa stanarino; gimnaziji v Kočevji in Novem mestu prosite podpore za uboge dijake; učitelji Postojnskega okraja za službene doklade; učitelji jedno-razrednih šol za funkcijske doklade; g. Schumi za podporo, da še nadaljuje iz-davanje »Arhiva«; nekaj občin za uve-denje mitnic; ribiči Krakovskega in Trnov-skega predmestja v Ljubljani za podporo, da se nakupijo raki za Ljubljano in bližnje vode in v iste uložé, ker so popolnem iz-umrli; nekateri duhovniki za volilno pra-

vico. Vse te prošnje se izroče raznim odsekom v poročanju, one za podporo pa finančnemu odseku.

Dr. pl. Schrey in njegovi somišljeniki nemške strani, mej njimi tudi g. Braune iz Kočevja, interpelirajo deželno vlado, kdaj se izvede postava za odkup duhovenske bire, sklenena v lanskem deželnem zboru.

Deželni predsednik g. baron Winkler odgovori na interpelacijo, rekoč, da je v deželi, kakor je Kranjska, v tej zadevi jako mnogo težav, a da se bode vlada trudila v najbližjem času priti do dotične razprave.

Poslanec Klun je predložil samostalni predlog v podobni postavnega načrta: naj bi se § 23 občinskega reda in § 116 Ljubljanskega mestnega statuta predrugačila v toliko, da se ženitovanjske oglasnice ne izdajajo osebam, ki živijo ob miloščini, od prosjačenja in ki se slabo vedejo, o katerih se sploh sme soditi, da ne bodo dobro skrbeli za svojo dečo. Ako se komu odre ženitovanjska oglasnica, naj se pritoži v 14 dneh na občinski odbor, potem na deželni odbor. Predlog bode gospod predlagatelj v prihodnji seji utemeljeval.

Poslanec profesor Suklje nasvetuje v imenu odseka za poročilo deželnega odbora, da se nekateri deli tega poročila izroče finančnemu, drugi gospodarskemu odseku, o ostalih pa naj poroča za to navlaš izvoljeni odsek, čemur deželni zbor brez razgovora pritrdi.

Poročilo deželnega odbora zaradi imenovanja novega ravnatelja posilne delalnice izroči se finančnemu odseku, da o stvari poroča v tajni seji.

Deželni glavar grof Thurn poroča deželnemu zboru o zadevi novoimenovanega deželnega računovodja, katere zadeva se izroči finančnemu odseku, da poroča in stavi predloge.

Poslanec Oton Detela poroča v imenu deželnega odbora o zgradbi mostu čez Kolpo pri Vinici in nasvetuje: Slavni deželni zbor naj poroči o sedanjem stanju zgradbe rečenega mostu odobrovalno na znanje vzame ter naj postopanje deželnega odbora o tej zadevi potrdi in sklene, da se znesek 1194 gld., ki vsled preuredbe načrta po razmeri še pripade na tukajšnji zaklad, prevzame na deželni zaklad, in da se to sporoči kralju, hrvatske deželne vladi, kar zbor brez razgovora odobri.

V imenu deželnega odbora poroča poslanec Murnik o nekaterih prenebrab deželnega volilnega reda to le:

Postava z dne 4. oktobra 1882. leta, drž. zak. št. 142, s katero so se nekatere določbe državnega volilnega reda (postava dne 2. aprila 1873, l. drž. zak. št. 41) prenebrab, ima za aktivno volilno pravico v državni zbor druga načela, nego so ona, ki veljajo za deželni zbor.

Po 5. odstavku § 9. omenjene postave imajo namreč v volilnem razredu mest in kmetijskih občin razen družih tudi tisti občani pravico voliti poslance, oziroma volilne može, kateri imajo najmanj 5 gld. direktnih cesarskih davkov na leto plačevati in ki sploh zadoščujejo vsem drugim pogojem volilne pravice v državni zbor.

Dokler ni bilo v začetku omenjene postave o volilni pravici volilcev mestnih skupin v državni in deželni zbor, veljavna so bila jednaka načela; z omenjeno postavo se je pa aktivna volilna pravica glede volitev v državni zbor razširila.

Deželni odbor je moral priznati, da ne bi bilo prav, da — bilo bi celo krivično, ako bi se v deželni volilni red ne vsprejele tiste določbe glede razširjenja aktivne volilne pravice, ki so v državnem volilnem redu.

Ker so tudi glede sestavljenosti volilnih imenikov, glede reklamacij zoper volilne imenike in glede razsodeb o uloženih reklamacijah zoper volilni imenik, potem glede izdaje izkaznic za volitve volilnih mož in glede potrdila o postavnosti same volitve volilnih mož, o izdaji in izročitvi izkaznic za volitve in sploh glede same volitve poslancev in postavi od 2. aprila 1873, l. drž. zak. št. 41, nekatere določbe bolj jasne, nego dotične določbe deželnega volilnega reda, usoja si deželni odbor predlagati tudi prenebrabo dotičnih paragrafov deželnega volilnega reda.

Na podlagi navedenega stavi deželni odbor ta-le predlog:

Slavni deželni zbor naj sklene: »Priloženi načrt postave se potrjuje in deželnemu odboru se naroča, predložiti ga v Najvišje potrjenje.«

Poslanec Svetec nasvetuje, naj se načrt tega zakona izroči odseku sedmerih udov, ki naj se takoj volijo in naj zaradi pogovora seja preneha za nekoliko časa. V odsek se izvolijo gg. poslanci: Murnik (načelnik), Svetec, dr. Vošnjak, Klun, dr. Poklukar, dr. pl. Schrey (namestnik) in Karol Luckmann.

Na vrsto pride poročilo deželnega odbora o volitvi deželnega poslanca za mesti Radovljica-Kamnik in za trg Tržič.

Volitev dr. Samca se potrdi z veliko večino. Nemški in nemškutarski poslanci glasujejo proti potrjenju volitve.

Poročilo deželnega odbora o volitvi poslanca za kmetijske občine Črnomelj-Metlika izroči se verifikacijskemu odseku.

Dr. Zarnik bode utemeljeval svoj

predlog o popravu statuta mesta Ljubljanskega, po predlogu g. župana P. Grassellija, v prihodnji seji deželnega zbora.

Poslanec Dev poroča o proračunu deželne sadjarske in vinarske šole na Slapu za l. 1884 in nasvetuje:

Deželni odbor je za 8 ustanov v proračun postavil po 120 gld., 960 gld.; uvaževaje, da je Slapska šola jedini deželni zavod za pouk v vino-sadjereji in tudi v kmetijstvu in da je želeli, da se učenci v obilnejem številu te šole poslužujejo, da tedaj 8 ustanov ne zadoščuje v to svrhu, naj se začasno še dve ustanovi dovolite.

Potrebščina se torej poviša za dve ustanovi po 120 gld. in znaša skupaj 1200 gld.

Konečno nasvetuje:

Proračun deželne sadjarske in vinarske šole na Slapu za l. 1884 se potrdi v potrebnosti s 7630 gld. 73 kr., in založi s 6080 gld., torej s primanjkljajem 1550 gld. 73 kr., kateri se pokrpi iz deželnega zaklada. Poslanec Dežman se protivi ustanovi še dveh deželnih štipendij na tej šoli, a dr. Vošnjak ga pobija.

Tudi poročevalec g. Dev zagovarja predloge finančnega odseka, ki se z veliko večino odobri.

Odobri se potem: proračun ustanovnih zakladov za l. 1884, računski sklep ustanovnih zakladov za l. 1883, računski sklep deželnih dobroteljskih zakladov za l. 1882, in proračun gledališkega zaklada za l. 1884 in računski sklep za l. 1882. Vsi proračuni se odobri brez vsakega razgovora.

Prav tako se dovoli nekatere podpore, predlagane po finančnem odseku. Prihodnja seja bo danes.

Dopisi.

Iz Tolmina, 29. sept.

Minoli petek, na sv. Matevža dan, 21. t. m., je bil v Tolminu somenja za živino, poljske pridelke, gospodarsko in kmetijsko orodje, štacunske blago itd. Na živinskem trgu pri cerkvi je bilo kakih 120 goved, veliko konj, ovac, kostrunov, koz itd., v središču trga Tolmina je stalo pa mnogo šatorov štacunskega blaga, katere so nastavili goriški trgovci. Živine se sicer ni veliko prodalo, če tudi je bila prav po ceni, in to, ker je bilo malo kupcev, družega štacunskega in raznega blaga prodalo se je pa dovolj, in goriški trgovci so bili, da si jim je dež močno nadlegoval, prav zadovoljni. Sicer se pa za prvi, še komaj sedaj spodbujeni somenja ne more več tirjati.

Na Tolminsko hodijo kupovat iz raznih krajev iz Istre, veliko pa iz tržaške okolice živino, kajti poznan je kraj iz vrstne živinoreje, in da je torej somenja v Tolminu, veliko je tem kupcem v korist, ker jim ni treba okoli po oddaljenih vaseh živine iskati, ampak pridejo na somenja v Tolmin in zbero si vsakovrstne jim pripravne živine.

Iz Ljubljane 26. septembra.

V zadnjem svojem dopisu sem omenil volitve v vel. posestvu, ter uže takrat izrekel, kaj se namerjava. Pisal sem to, ker sem bil dobro podoben, kaj se od neke strani tako tajno snuje. Narodni klub je sicer skoraj soglasno sklenol, da se volitev Dežmana in napihnenega Schreya ovzre. Citali smo tudi poročilo, iz katerega je bilo razvidno, da je verifikacijski odsek popolnem na podlagi postave zavrgel volitev, in stvar je bila uže odločena za sejo dne 24. t. m. Mej tem časom se je stvar pa drugače zasukala v dež. hiši. Seja je bila odložena na vtorak, a na dnevnem redu ni bilo točke o volitvi vel. posestva. Zbral se je konventikelj kimalcev in križolovcev ter brez vednosti odločnih poslancev in za hrbotom narodnega kluba sklenol, da v prvi klubovej seji to uže skleneno stvar zopet spravijo na tapet. In šlo je, z večino je zavrgel zbrani narodni klub poprejšnji sklep ter določil, da se verifikacija volitve Dežmana in Schreya preloži na prihodnje leto, a da se jasno govori, volitev se drugo leto potrdi.

Ves slovenski svet je bral razloge, ki so bili odločilni, da se zavzre volitev. Jasni ko beli dan so bili vzroki, vtemeljeni v postavi, nikdo ni mogel besedice zoper to ziniti. Kaj mora tedaj biti? No, čujmo! Kaj pa oni poreko, kaj vlada pomeče? To se je poudarjalo. No, daleč smo prišli! Kaj pa je vlada rekla, ko so se pri volitvah l. 1877 godile vsemu svetu znane goljufije in sleparije, tako da je poslanec Navratil v javnej seji deželnega zbora poslancu Hočevanju znani izrek Filipa Macedonskega o s zlatom obloženem oslu vrget v obraz? Kaj pa je vlada rekla, ko se je za časa famoznih volitev v kupčijsko zbornico kranjsko kar čez noč dve tisoč volilnih listov falzificiralo? Kaj vlada pravi, ko ljubljanski kalužni list vsak teden ne sravno ščuje in psuje ter zabavlja na slovenski narod? Nikdo, niti državno pravdnstvo se ne gane.

Vsak zaveden Slovenec je rekel takoj, naj se volitev odobri, ako je postavna; ovzre naj se pa brez vsacega obzira, ako je nepostavna. Kar se pa sedaj tu godi,

to razumejo le bogovi pri dež. vladi. Pri vsem tem se je posebno trudil še nedorasli uradnik, katerega bi Rimljan imenoval »homo novus«, a tu ga zovemo »Vestenek II.« A kakor sleherna stvar na svetu, tako se bo tudi to maščevalo, in sicer stransko. Žal, da ne zadene krivičnejšev, ampak ubogo slovensko ljudstvo.

Čujejo se pa uže glasovi, kako siab vtisek je ta komedija po deželi napravila. Rekel mi je odlični narodnjak, da je ljudstvo težko pričakovalo konečna rešitve, da je bil, kakor hitro se je čitalo poročilo verifikacijskega odseka, le en glas, volitev se mora ovreči. Kajti, da bi se nam ljuta sovražnika Slovenstva, človeka ki za narodne težnje in prošnje nemata drugega nego posmeh in zaničevanje, ki sta pri vsakej priliki brezobzirno kazala sovraštvo in gnjev do slovenskega naroda, ki sta vedno z nogami teptala najdražje svetinje slovenskega naroda; da bi se taka brezobzirna nasprotnika za vse udarce in rane, katere sta sekala slovenske narodnosti, osobito zadnjih šest let, še honorirala, tega pa slovenski volilci vendar ne morejo hladnokrvno prenašati. Preverjen sem, da ako bi šla pola s protestom zoper tako postopanje slovenskih poslancev od vasi do vasi po vsej Sloveniji, nabralo bi se na tisoče in tisoče podpisov. Kolikor mi je doslej znano, izreklo se je mnogo narodnih uradnikov, da se odslej nikakih volitev ne bodo udeleževali.

Nasprotna stranka se je izrazila ob volitvah, da se narodna stranka sama konča, pravijo, da za ozbiljno politično stranko nismo še zreli; to je tudi v deželnej hiši izdana parola, ali da govorim v izvršnem tekstu »nicht regierungsfähig«. — Verifikacija volitve sodnika Deva, ki je bil enoglasno izvoljen, oddala se je zopet verifikacijskemu odseku. To volitev prenašajo kakor mačka mlade. V dveh mesecih deželni odbor te stvari ni mogel dognati. Pa vendar tu ne ščuje zopet znani ostudni intrigant? Zdaj je pri nas uže vse mogoče. Ko to pišem, pozvedam iz pravega vira, da volitev Dežmana in Schreya potrdi, kajti nemškutariji so stavili to kot pogoj, da ostanje pri debati o vol. reformi v dvorani.

Domače in razne vesti.

Milostljivi pokneženi nadškof goriški, Monsignor dr. Alojzij Zorn, je prišel v sredo na vladnem parkniku »Pelagos« v Trst; sprejeli so ga na rivi mil. škof tržaški in mnogo višjih duhovnikov. — Monsignor Zorn se preseli zdaj stalno v Gorico, kder bode najbrže 14. prib. m. slovesna intronizacija.

Tržaški deželni zbor. Deželni odbor je v seji 14. t. m. potrdil program zastran tega, kateri predlogi se imajo deželnemu zboru v razpravo predložiti. Sestavil je ta program deželni poslanec dr. Piccoli, kakor tudi poročilo glede ustanovitve pravne akademije v Trstu z italijanskim učnim jezikom.

Namestnik baron Pretis je prišel v četrtak iz Poreča zopet v Trst in se je od tukaj precej odpeljal v Gorico, kder je njegova družina. Od tam pojde nekda prihodnji teden na Dunaj in pride še le za odpreja deželnega zbora tržaškega, 8. oktobra, zopet v Trst.

List »Il Cittadino« strašno toži, da so vse c. k. nemške šole: ljudske, realne in gimnazijske, prenapolnjene, in izraža bojazn, da se mladina v teh šolah ne nauči nobenega jezika. — V nemškejši šoli je bila v resnici letos taka gnječa, da bi se bilo lahko napolnilo z učenci še enkrat toliko šol, vsled česar so bili pri sprejemanju jako natančni; pri vsem tem pa se je letos vpisalo v nemške šole 2680 šolarjev, gotovo lepo število, katero bode z vsakim letom rastle. — A zakaj se to godi? V mestnih šolah se učenci nič ne nauče, in kedor pride iz teh šol in hoče dalje študirati, moral bi iti v Italijo. Tam pa ni kruba še za lastne podanike, kako-li za Tržačane! — Evo »Cittadino« uvroka, zakaj bodo mestne šole, ki toliko stanejo, vedno bolj propadale. Mi nismo sicer prijatelji nemških ljudskih šol, toda šol, ki odgojujejo Lahone, ne moremo trpeti, in da bi vlada le kaj več ozirala na slovenščino, mi bi odkritosrčno podpirali c. k. šole proti mestnim. — Zdaj se kaže, kako potrebne bi bile v Trstu slovenske ljudske šole, za kakoršne je prošlo društvo »Edinost«; bomo videli, ako bo pa tudi vlada podpirala naše pravične težnje. — Še to jesen pride dotična petica pred mestni zbor in začne se nov ozbiljen boj.

Čuden prepis se je unel mej »Triesterco« in »Tagblatt«. — »Tagblatt« je dobil z Dunaja telegram. — »Triesterca« ni v nobeni zvezi z vlado; na to pa je »Triesterca« odgovorila, da je sicer neodvisna, a da vlada ne bode več dolgo mogla pogrešati pomoči lista, ki tako izvrstno in dostojno zastopa avstrijske interese v Trstu. — Hotela je s tem reči, da »Tagblatt« ni za to, da bi zastopal vladne interese, da torej pride vrsta na-njo!

Nov veličanski Lloydov parnik »Titan«, ki drži 4000 tonelat, je priplul v

sredo v luko in je vrgel kotve prav nasproti novej Lloydovej palači. — Ljudje hodijo v enomer občudovat tega morskkega velikana, ki se v kratkem napoti v Indijo.

Nesreča. 23letni zidar Martin Kraševac je popravljal vodnjak hiše št. 13 v ulici »St. Martiri«; ker pa je bil nepreviden, padel je v 14 metrov globoki vodnjak. Da ga reši, gre še po lestvah vatrogasec Peter Milatovič v vodnjak; a ko je v sredi lestve, zlomi se ona, in vatrogasec pade tudi v vodnjak na Kraševca. Prišla je druga pomoč in spravili so oba ponesrečenca iz vodnjaka; Kraševac ima zlomljene noge, Milatovič pa več ran na nogah in na glavi; oba so odnesli v bolnico. — Justinčič Jožef, 26letni kmet iz Rozzola, je stražil predsinočnem grozdje, a v temi je padel čez pašten 4 metre globoko in se je na več krajih močno ranil, tako da so ga morali odnesti v bolnico.

Tepež. 25letni fakir Anton C. je dobil v tepežu predsinočnem globoko rano v glavo, katero mora zdaj zdraviti v bolnici.

Samomor. Evfemija Zangrando, 37letna prodajalka sadja, je predvčerajšnjem skočila iz 4. nadstropja hiše št. 603 Via Zovenzoni na dvorišče, kder je precej mrtva ostala.

V »Monte verde« bo jutri popoldne od pol pete ure začel zbiratišče tržaških Slovanov; tam priredi jutri delalsko podporno društvo krasno veselico, katere program smo uže objavili. — Naj ne zamudi noben Slovan iz Trsta in okolice, ako le ima čas, te prelepe prilike, da se veseli v svoji slovenski družini. — Torej jutri, vse staro in mlado, v krasno odlični »Monte Verde«!

Od sv. Jakopa so se prišli pritoževati ljudje, da v tamošnjem policijskem uradu ni nobenega uradnika, kateri bi razumel slovensko. — Ker pa tam prebivajo skoro sami Slovenci, kateri imajo vedno manj ali več posla s policijskim uredom, prosil odbor društva »Edinosti« veleslavno policijsko vodstvo, da odstrani to krivico, ker prvi pogoj je vendar le, da uradnik umeje ljudstvo, s katerim mora občevati, saj uradniki so zavoljo ljudstva, ne pa narobe.

Iz Gorice nam pišejo, da je bila včerajšnja številka »Sode« zaplenjena in da je gosp. baron Pretis v sredo obiskal slavno božjo pot na Sv. Gori. Šel je iz Solkana peš do vrha in nazaj.

Biskup Strossmayer je podaril za zgradbo poslopja za zagrebško društvo »Kolo« 400 gld.

Dalmatinska železnica čez Šiverič-Knin v Bosno se začne kmalo delati; došli so uže v Knin dotični inženirji.

Tržno poročilo.

Kava. — Nekaj manj kupčije; cene pri vsem tem jako trdne. Prodalo se je zadnje dni okoli 3000 vreč Rio po 40 do 62 gld., 500 vreč Santos po 51 do 64 gld., 150 fardov Moka po 117 do 120 gld., Portorico stane 95 do 115 gld., Java 69 do 78 gld., Ceylon plant 96 do 140 gld.

Sladkor. — Vedno slabša kupčija, zaradi tega pa tudi cene padajo. Sladkor v vrečah dobi se denes uže pod 29 gld., in najboljši po 31 gld.

Sadje. — Pomeranče, limoni 5 do 10 gld., rožiči 6 do 6½ gld., fige v sodih 16½ gld., fige v venci 14 do 16 gld., mandlji 100 do 111 gld., cvebe rudeče in črne od 15 do 17 gld., Elemé 20 do 30 gld., Sultanina 22 do 38 gld.

Olje. — vedno draže; denes stane namizno 73 do 85 gld., jedilno 39 do 44 gld.

Petrolje. — Ker je malo tega blaga v tukajšnjih zalogah, je cena stalna na 11 gld., in za malo sodov je treba plačevati tudi 11½ gld.

Domači pridelki. — Fižol rudeči 11½ gld., bobinec do 12½ gld., koks 13½ do 14 gld., mešani 9 do 10 gld., beli 10 do 10½ gld. — Maslo, dobro naravno blago 96 do 101 gld.

Spek — ogerski 65 do 66 gld., mast angleška 59 gld., ogerska s certifikatom 72 do 73 gld.

Žito. — Malo kupčije. Kupl se lahko ruska pšenica po 10 gld. do 10 gld. 35 kr.

Les — v dobrem obratu, cene stalne.

Seni — dobro konjsko 1 gld. do 1 gld. 40 kr.

Borsno poročilo.

Borsa jako mlahova, kurzi šibki, le papirna renta iskana po višem kurzu.

Dunajska bursa

dne 28. septembra.

Žnotni drž. dolg v bankovcih	78 gld. 15 kr.
Enotni drž. dolg v srebru	78 » 60 »
Zlata renta	99 » 90 »
5% avst. renta	92 » 80 »
Delnice narodne banke	839 » — »
Kreditne delnice	290 » — »
London 10 lir sterlin	119 » 90 »
Napoleon	9 » 51 »
C. kr. cekini	5 » 70 »
100 državnih mark	58 7/8 » 0 »

Lietnica uredništva. G. J. V. v L. Da je g. Avg. Dolence v Ajdovšini postavil nad prodajalnice svojo tvrdo z velikim napisom v slovenskih bojah, to a izvestija smo tudi mi veseli. Slava mu!

Mladeneč,

uradnik, Srbin išče stanovanja po primernej nizke ceni v slovenske rodini, v kateri se govori tudi italijansko. — Ponudbe sprejema iz ljubavi naše uredništvo v novejši tiskarni, ulica Torrente, št. 2.

Peter Podgornik,

zaloga vsakovrstnih žebeljev, podkov itd. v Sežani

priloga se vsem trgovcem v mestih in na deželi za mnogo brojne naročbe ter obljublja najboljšo postrežbo z blagom prve vrste in po najnižih cenah. Na zahtevanje pošlje cenike. 3-2

Št. 652

Razpis dražbe.

Po sklepu c. k. pomnoženega okrajnega šolskega sveta zidalo se bode novi šolski hiši v Otaležu in Dreženci.

Za prvo so preudarjeni stroški 3993 gl. 12 kr., za drugo pa 3803 gl. 85 kr.

Ti deli bosti izročeni povzetnikom dne 18. oktobra t. l. po dražbi pri podpisnem uradu.

Dotična načrta, preduradka in pogoji so razpoloženi do dneva dražbe v tukajšnji uradnji.

C. k. okrajni šolski svet v Tolminu dne 1. septembra 1883.

3-3 Prvosednik.

Pozor vinorejcem!

Podpisani kupuje vinskih tropin po jako ugodnej, najvišej mogočej ceni.

Zavod za stiskanje in mlenje 4-3 (tovarna žveplja)

v Kadinu, Via Media št. 251.

Alojzij Mayer-jeva

trgovina piva v steklenicah v Ljubljani

priloga izvrstno exportno marcno pivo iz pivovarne bratov Kozler-jev v zabojih po 25 in 50 steklenic.

Garantira se šest mesečna obstojnost tega piva. 24-4

Ustanovljeno 1787.

Albert Samassa

c. k. dvorni zvonar

fabricant strojev in gasilnega orodja v Ljubljani.

Ubrani zvonovi z upravo.

Vsake sorte gasilnice izvrstne sestave za občine, za gasilna društva v mestih in na kmetih. Hidrofori vozovi za vodo, vrtno škropilnice kakor drugo orodje in pripomočki zoper požare.

Crkveni svečniki in druge priprave iz bron.

Sesalke in orodje za vodovode.

Sesalke za vodnjake, za vinske in pivne sode in kadi, za drozganje, za gnojnice, za podzemeljske namene, za ročna in strojna dela. Dalje: kovinsko blago, cevi iz litega in kovanega železa s pritiskom, mehovi iz konopne in gumijasti itd. — po najnižih cenah. Občine in gasilna društva plačujejo lahko na obroke. 12-10

[23. svitaj.]

AUGUST GASPARI, RAKEK,

trgovec in posestnik

prevzema za naprej vsa spedijska naročila točno in ceno.

Nova prodajalnica
železnine in kinkalij
„Al Vomero Verde“

(na lesnem trgu) Piazza delle legna 2.
pod palačo Tonello

Lastnik prodajalnice ponuja slavnemu občinstvu raznovrstno kuhinjsko opremo in raznovrstne orodja za rokodelce in poljedelce. Predmeti za konjsko vprego itd., vse po najnižji ceni.

Sé spoštovanjem
M. Vlainich.

Čuda obrtnosti.

Le 4 gl. 50 kr.

s c. k. patentom previdena
ura z nihalom

z nabijalom in kazalom dne-
vov (datuma)

iz najfinjšega, poliranega orehovega lesa, lepo kornizirana z nihalom in breznimi uteži.

Razum teh prednosti ima ta ura neprepeljivo lastnost, da se v noči

nje c. k. patentirano kazališče sveti
v najlepšem, vijoličnem, čarobno lepem sijaju in se za intenzivno svetilno moč

jamči 10 let

Ta zbog nje prednosti jako ugodna ura, je prepotrebna vsakemu, posebno zato, ker naznanja tudi dneve, in sicer je nad kazališčem ure drugo kazališče, na katerem so v rdečih barvi dnevi od 1 do 31, katere dneve vsak dan kaže poseben kazalec, katerega pomika sam mehanizem ure naprej.

Stotine in stotine odjemalcev, kateri so videli in kupili to uro, so bili kar očarani zaradi še nepoznane.

neverjetno nizke cene.

Mi smatramo si v dolžnost, da čitatelje opozorimo na to, da od kar so poznane ure, še nikoli ni bilo kaj enakega, praktičnega cenega in morda se kaj takega tudi v 100 letih zopet ne nameri.

Svarilo.

Vsaka moja ura ima na kazališču pozlačen napis „Patent“.

Naročbe, katere se izvršujejo le s povzetjem, ali pa proti pošiljavi denara z naročbo, naj se pošiljajo na adresu:

Patent-Pendel-Uhren-Fabriks-Depot
F. SCHAPIRER,
WIEN. II., Schiffamtsgasse 20.

Kraljica vsih lekov.

Deset let velikankega uspeha, čudodelne zdravilne moči, je ta lek dobro poznan ne le v cesarstvu avstr.-oger. ampak tudi na inostranskem.

Jako po ceni, je znak dobrotelosti in pomoči v slo-

veškem trpljenju in se nahaja v kajžici ubožca, kakor tudi v palači velikega bogatina.

Spremljevana po priporočbah najučnejših zdravnikov, in po neskončnem številu pričeval, se odlikuje zaslužno mejo tolikim zdravili, o katerih tako pohvalno govore četrte strani časnikov.

Kraljica vseh lekov je *Fransche Essenz*, napravljena po *Gabrielu Piccoli*, li-u, lekarničarju v Ljubljani, kateremu se pošiljajo naročbe, in katere se izvršujejo točno proti povzetju.

Gosp. G. Piccoli, lekarničar v Ljubljani.

Podpisani pričujoč čisto resnico, da je tinktura *Fransche Essenz* spoštovanega gosp. Piccoli-a, lekarničarja v Ljubljani visoko obrabljena od mnogih bolnikov tudi drugih bližnjih far zaradi čudodelne in hitre pomoči in nenavadnega uspeha, tako sicer, da ga ni dneva, da ne bi prišel kak bolnik k njemu v Fianono in ga prosil, naj mu prona kako steklenico te čudodelne esence, katero on vedno ima pri rokah za svojo in rabo družine.

Fianona 3. oktobra 1882.

Anton Wlasič, župnik-kanonik.

Uže mnogo časa zdravim mnoge bolne z najboljšim uspehom le s čisti. Predpišem tudi Vašo *Fransche Essenz*, katere razum ne zna uspešno, ima tudi prednost, da proučuje obilna izpraznenja brez da bi kaj dražila črevesje.

Trst v oktobru 1882.

Zaloga v Trstu v lekarnah: *Foraboschi* (Corso), *Leitenburg* (Piazza S. Giovanni in Giardino pubblico), *Prendini* (Palazzo Modello).

Dr. Pardo, praktični zdravnik.

Poslano.

Nekateri domači gospodje sumijo, da sem jaz pisatelj onih dveh dopisov v Vašem cenjenem listu zadevajajočih tajniško službo v Dolini. Blagovita g. urednik potrditi, da nisem pisal onih dopisov, a pravi dopisnik, da nisem bil z njim v dotiki. Čbžalujem, da nekateri gospodje tako nepotrebno in brezobzirno sumničijo in obojujejo.

Dolina, 26. septembra 1883.

Alojzij Bunc,
nadučitelj.

*) Potrjujemo.

Ured.

Na vse prebivalce Avstro-Ogerske. Nujni oklic!

Zarad podedovalne razdelitve so dediči 121 let obstoječe trgovske hiše *Ivan Karel Kunzschmidt* v seji dne 1. junija t. l. sklenili, da dajo v najem dotedanje prostore 1. novembra 1883 in prodajo vse v zalogi nahajajoče se razno blago po ceni, kar stanejo la surovine dotičnih izdelkov. **Torej skoro zastoj!** da bodo le mogli prostore sprazniti do 1. novembra.

To le blago je še v zalogi:

4500 ženskih košulj iz najfinjšega angleškega šifona s pravimi švicarskimi vezanimi vstiki, resnično umetne vezarije, po gl. 1.50 komad in gl. 16.50 tucat.

1500 ženskih nočnih korsetov prav iste baže, prav dolgih in po vsej dolžini vstikami švicarskimi vezanimi, najlepše napravljene, prava krasota za vsako damo, komad gl. 1.50, tucat po gl. 16.50. Iste iz težkega parheta komad gl. 1.60

5600 spodnjih kitlej iz najfinjšega naravnega platna, okrašenih s švicarskimi svilnatimi portami po gl. 1.40 komad gl. 15.50 tucat. — Iste iz rdečega kretona, komad gl. 1.50, tucat gl. 16.50, iz težke klobučevine komad gl. 1.75. Iste iz samega težkega sukna, z barvano volno vezane, pisarani z volanti in zobki komad gl. 2.50.

3500 moških košulj iz najfinjšega angleškega šifona, čveterojebnata prsa, gladka ali vezljana različnih mer okolo vratu, po gl. 1.50 komad, ali gl. 16.50 tucat.

1500 tucatov pregrinjnih garnitur iz damast z vtekanimi slikami cvetic itd. obstoječih iz prta in 12 ravajolov po gl. 2.85, neobhodno potrebno za vsako hišo, po neizrečeno nizke ceni.

2000 turških brisalnic, vsak komad posebej denjen, z rdečimi dolgimi franžami, prekrasno blago, tucat gl. 3.75.

2000 velikih ženskih šalov za čez rame iz najfine herolinske volne z dolgimi franžami v različnih barvah, kakor bež, ružjavih, drapanih, kariranih, turških, komad gl. 1.20, tucat 12.50.

400 pled-ov za potovanje najtežje baže, jako velikih, iz težkega in dobrega sukna tkani, po elegantnih angleških vzorih, kakor: ružjavi, sivi, mešane barve, najfinjših s temnim robcem in bogatimi franžami, kateri so rabljivi kot najlepša obleka, potna, posteljni kolter, šal za dame rabljivi, še celo po 20 letnej rabi, se lahko iz njih naredi dve elegantni obleki, po katerih se prihranijo suknje in površne suknje 1. vrste poprej gl. 15, zdaj le gl. 5.85, 2. vrste poprej gl. 12, zdaj le gl. 4.85 komad.

300 kosov platna za hišno rabo 30 vatlov, teški, najboljši izdelek za hišno rabo komad 5.50.

Ker cene pavole rastejo, bodo v kratkem še enkrat dražje, torej pri poročamo k hitrejši naročbi

500 svilnatih posteljnih kotrov iz težke lionske svile, višnjeve, bele, rdeče, belo in rdeče pisane komad gl. 4—, jako nizke cene.

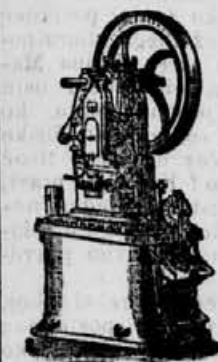
350 garnitur francoskih pregrinjnih obstoječih iz dveh posteljskih pogrinjal in enega pregrinjala za mizo z kravatami iz baržuna, krasno delo in stane vsa garnitura, to je vsi 3 komadi skupaj le gl. 7.50

5000 tucatov prestralj iz dobrega težkega platna za vsako, še tako veliko posteljo komad gl. 1.35, tucat 15.

Vsak odjemalec blaga v vrednosti najmanj gl. 15— na enkrat dobi remuneracijo, ali **brezplačno** eno švicarsko uro iz francoskega pozlačenega bron. Plastika z dolgo verigo; za natančnost se **jamči** 2 leti.

Naročbe proti gotovemu denaru (po poštni nakaznici ali pa s povzetjem po c. k. pošti) je treba pošiljati na 3-1

Erbschafts-Verwaltung Rabinowicz,
Wien, II. Schiffamtsgasse Nr. 20.

8-2 pokretni troški 50% nižji kakor pri vsakem drugem gonilnem stroju, pod garancijo — Patentirani v vseh deželah. — Prednosti: Ni treba posebnega kurjača, ne pušča para, ne napravi nobene grampe, ni treba ko cesij po gospodskah, ni treba podlage, ali posebnega dimnika. — Nizka cena, mirni pokret, čisto navadna konstrukcija i. t. d.

C. k. priv. tovarna strojev

lastnik

H. C. Hoffmeister,

Dunaj, Meidling, Hauptstr. 11.

Sprčila in svedočanstva glede poskušnje zavornice (bremze) od gospoda vladnega svetovalca profesorja J. Radinger-ja in reference o izvršenih delih, nadalje načrte s popisom brezplačno in frankirano.

Nova tiskarna Via Torrente št. 2.

priloga se al. uradnjim, društvom, š. duhovščini, odvetnikom, notarjem, itd. za naročbe vsakovrstnih uradnih in privatnih tiskovin, posebno v slovenskem jeziku, katere izdeluje jako okusno in po najnižji ceni. — 100 vizitnic od 50 do 70 soldov.

Velik požar na Švicarskem.

Po noči 30. min. m. je vstal velik požar v veliki fabriki za ure in juvele *Francesco Finzeno et freres* v Genfu, na Švicarskem, ter ga gasilci iz Genfa pri vsem prizadevanji niso mogli pogasiti, ker velik vihar je ogenj podpihoval in osmih urah so bile vse fabrike z stanovanji delavcev vred vpepeljene. Z veliko težavo se je vendar iz prvega nadstropja otela 2463 najfinjših žepnih ur in okrasja iz zlata, in ker je reva delavcev, ki so brez strehe in kruha, obžalovanja vredna, zato je društvo sklenolo, poslati otete stvari dunajske trgovske hiši z nalogo, naj proda ure in okrasje v 30 dneh samo proti povračilu stroškov za fino gravirane urne zaklope, in na vsakej uri debelo pozlačene verižice, tedaj skoraj **zastonj** da se uobogim delalcem, ki so brez strehe, dolžna zastala dnina plača in da se lakot po moči polajša. Zato se čestiti gospodje čitatelji v imenu stradalajočih delavcev na to opozarjajo, da se tako nizka cena malikredaj ponudi, in da celo po prekipu lahko dosežejo prav veliko dobička iz tega blaga; zato se vsak, če tudi ne za lastno rabo, lahko poprime te prilike, da si kupi teh ur in okrasja, ker le fini zaklopi in elegantna fasona teh ur in okrasja je stala toliko, za kolikor se zdaj te reči prodajajo.

Te le ure in okrasje se mora v 30 dneh prodati:

350 komadov žepnih ur na cilindru iz najfinjšega francoskega double-zlata, ali pa močno posrebrnega nikla, fino graviranih in giljoširanih, z močno pozlačeno verižico, zlata fasona, fino na minuto repasiranih. Vse skupaj le gl. 4.90; iste iz pravega 13lotnega srebra po c. k. uradu za punciranje poskušane in močno pozlačene le gl. 6.50. Iste ure na cilindru iz težkega, pravega 14 karatnega zlata po c. k. uradu za punciranje poskušane, poprej gl. 4.5, zdaj pa za smešno ceno od le gl. 16.

250 ur na sidru iz najfinjšega francoskega double-zlata, ali močno posrebrnega nikla, fino graviranih in giljoširanih, na 15 pravih rubinov, z natančnim strojem, kazali za sekunde in krasno verižico, fino repasiranih le gl. 7 — Iste ure na sidru (anker) iz težkega 13lotnega srebra, poskušanih po c. k. uradu za punciranje in močno pozlačeni le gl. 11.

200 *Washingthonskih remontoir* ur iz močno posrebrnega nikla ali double-zlata, navijajo se brez ključa, z mehanično pripravo za kazala, z ploščato šipo, kazališcem iz emaila in kazali za sekunde, reguliranih na sekundo, najizvrstnejša ura sveta. Cena s krasno verižico vred le gl. 8.30.

180 srebrnih remontoir ur iz težkega 13lotnega srebra, potrjenega po c. k. uradu za punciranje, navija se brez ključa, z mehanično pripravo za kazala, ploščato šipo, emailirano kazališče in s kazalom za sekunde reguliranih na minuto, najizvrstnejša ura sveta. Poprej gl. 25, zdaj za smešno ceno od le gl. 13.

Da vse ure gredo natančno, jamčim 5 let.

217 protanov iz pravega zlata, s ponarejenimi briljanti:

v vseh velikostih, pravo 6 karatno zlato in v finej baržunovej škatljici, komad le gl. 8.75.

184 parov uhanov iz briljantov ali gumbic, iz 6 karatnega pravega zlata s krasnimi briljanti v finej baržunovej škatljici, par le gl. 8.75.

222 parov uhanov iz pravega zlata punciranega na 6 karatov z najlepšimi korallami, s škatljico le gl. 1.50 par.

184 medaljonov iz francoskega double-zlata s ponarejenimi briljanti le gl. 2.50.

150 napravljenih in evratničnih zaponk iz čistega 6 kar. zlata. Zlato je dotrdil c. k. puncovni ured, vdelani so vanje krasni ponarejeni dijamanti, z škatljico vred le gl. 80 kr.

250 šemilčnih gumbic iz čistega 6 kar. zlata s prelepimi ponarejenimi dijamanti po le gl. 80 kr.

Vse okrasje je tako lepo obrušeno in se tako sveti, da nadomeščuje najlepšo, pa predrago pristno okrasje.

Naročbe po pošti, kakor tudi telegrafne, katere se izvršujejo proti povzetju, ali predpošiljati dotičnega zneska, naj se pošiljajo na

Schweizer Uhren- und Goldwaaren-Vertrachtungshaus

WIEN

Leopoldstadt, Schiffamtsgasse 20

SCHAPIRER.

Hoffmeisterov

parni pokretac

(Dampfmotor)

8-2 pokretni troški 50% nižji kakor pri vsakem drugem gonilnem stroju, pod garancijo — Patentirani v vseh deželah. — Prednosti: Ni treba posebnega kurjača, ne pušča para, ne napravi nobene grampe, ni treba ko cesij po gospodskah, ni treba podlage, ali posebnega dimnika. — Nizka cena, mirni pokret, čisto navadna konstrukcija i. t. d.

C. k. priv. tovarna strojev

lastnik

H. C. Hoffmeister,

Dunaj, Meidling, Hauptstr. 11.

Sprčila in svedočanstva glede poskušnje zavornice (bremze) od gospoda vladnega svetovalca profesorja J. Radinger-ja in reference o izvršenih delih, nadalje načrte s popisom brezplačno in frankirano.

Nova tiskarna pod vodstvom F. HUALA v Trstu.